

VƏTƏN müharibəsinin möhtəşəm ZƏFƏRİ

44 günlük haqq savaşımızdakı zəfər qarşımıza yeni hədəflər qoydu. Azərbaycan torpaqlarını işğaldan azad etdikdən sonra dərhal bu ərazilərdə bərpa, yenidənqurma işlərinə başladı. Qısa müddətdə görülən işləri isə sözlə ifadə etmək mümkün deyil. Bunu yalnız işğaldan azad edildikdən sonra ermənilər tərəfindən 30 il ərzində vuran qoyulmuş əraziləri görmüş, qısa zamanda bərpa və quruculuq işlərinin miqyasının şahidi olmuş insanlar daha yaxşı anlaya bilərlər. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı görülən ilk işlər infrastrukturun bərpası ilə bağlı idi. Prezident İlham Əliyev işğaldan azad olunmuş ərazilərə hər səfərində yeni yolların çəkilməsi ilə bağlı tapşırıqlar verir, bir sıra təməlqoyma və açılış mərasimlərində iştirak edirdi.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun "hava qapıları"

İki ildə Füzuli və Zəngilan Beynəlxalq Hava limanlarının inşası iqtisadi qüdrətin bariz təəcəssümüdür

Təbii ki, qarşıda ilk olaraq Qarabağa və Şərqi Zəngəzura aparacaq yolların tikilməsi durur. Elə iki ildir ki, bu istiqamətdə intensiv işlər görülür. Nəqliyyat şəbəkəsi ilə yanaşı, paytaxta işğaldan azad olunmuş ərazilər arasında əlaqələrin yaradılması, yükdaşıma üçün daha sürətli və səmərəli həyata keçirilən üçün hava yolunun salınması əsas planlar sırasında idi. Azərbaycan qarşıya qoyduğu hər məqsədinə qətiyyətlə, öz gücü hesabına çatır. Üzünə götürüldüyü öhdəlikləri daim vaxtından əvvəl yerinə yetirir.

Bir il əvvəl Qarabağın ilk "hava qapısı" Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının cəmi 8 ayə tikilərək istifadəyə verilməsi də bunun bariz təəcəssümüdür. Əsası 2021-ci ilin yanvar ayında qoyulan aeroportun qısa zamanda tikintisinin başa çatması, təbii ki, ölkəmizin iqtisadi gücünün, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə görülən işlərin sürətlə həyata keçirilməsinin göstəricisidir.

Baş nazir Əli Əsədovun 2021-ci il 16 oktyabr tarixli sərəncamı ilə hava limanına beynəlxalq status verildi. Bölgədə ilk beynəlxalq əhəmiyyətli hava limanının açılması, həm də belə qısa vaxtda layihənin yekunlaşması düşmənləri narahat etsə də, dostları sevindirir. Azərbaycanın dar gündə yəni qardaş Türkiyə yaxşı gündə də yanında idi. Hava limanının açılışı da Azərbaycan və Türkiyə prezidentlərinin birgə iştirakı ilə baş tutdu.

Qarabağa ilk dəfə hava yolu vasitəsilə yüklərin çatdırılması

İşğaldan əvvəlki aeroportun yerində tikilən Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının uçuş-enmə zolağının uzunluğu 3000, eni isə 60 metrdir. Müasir səviyyədə inşa olunan hava limanının istənilən tip hava gəmisini qəbul etmək şəraiti var. Hava limanının müasir infrastrukturla təchiz olunan terminalı saatda ən azı 200 sərnişinin buraxılışına imkan verir. Burada görülən bütün işlər beynəlxalq norma və standartlara uyğun şəkildə həyata keçirilib.

Avtomatlaşdırılmış sistemlərlə təchiz olunan hava hərəkətinin idarəetmə qüvvəsi tikilib ki, bu da aeroportun ICAO və IATA standartlarına müvafiq qaydada uçuşların başlanmasını mümkün edir. Hava limanında baqaj konveyerləri, qeydiyyat sistemi, VIP zallar, mağazalar, restoranlar və digər zəruri məntəqələr yaradılıb. Ötən ilin sentyabrında ilk

sərnişin təyyarəsini qəbul edən hava limanının istismara verilməsindən əvvəl Bakıdan ucan AZAL-ın "Qarabağ" adlı ən böyük "Airbus" A340-500 tipli sərnişin təyyarəsi sınaq reysi keçirərək Füzuli aeroportuna eniş etdi. Həmin gün eyni zamanda "Silk Way" aviayoluna məxsus ən böyük yük təyyarələrindən biri olan "Boeing" 747-400 tipli təyyarə də hava limanına endi. Bununla da Qarabağa ilk dəfə hava yolu vasitəsilə yüklər çatdırıldı.

Möhtəşəm gündən bir il keçməmiş, bu ilin oktyabr ayında işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə ikinci hava limanı istifadəyə verildi. Bu dəfə Şərqi Zəngəzurun ilk "hava qapısı" açıldı. İki il ərzində iki beynəlxalq statuslu hava limanının istifadəyə verilməsi heç də asan iş deyil. Belə böyük layihələr qısa zaman kəsiyində həyata keçirmək dövlətin qətiyyətli mövqeyindən, iqtisadi gücündən xəbər verir.

Oktyabrın 20-də Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanının açılışı oldu. Bir müddət əvvəl isə "Azərbaycan Hava Yolları"nın ən böyük sərnişin təyyarəsi "Airbus" A340-500 bu hava limanına ilk texniki uçuşunu həyata keçirdi. İlyarıma tikilən növbəti aeroportun açılışında yenidən Azərbaycan-Türkiyə birliyinin şahidi olduq. Bu dəfə də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdöğan açılış mərasimində iştirak etdi və azad olunmuş ərazilərdə görülən işləri yüksək qiymətləndirərək hər zaman Azərbaycanın yanında olduğunu bildirdi.

Strateji təyinatlı Laçın hava limanı

Xatırladaq ki, üçüncü hava limanı Laçın şəhərində tikilməkdədir. Prezident İlham Əliyev ötən ilin avqust ayında Laçın Beynəlxalq Hava Limanının təməlini qoyub. Aeroportun 2025-ci ildə ta-

manınması planlaşdırılır. Hava limanının uçuş zolağının uzunluğu 3000 metr, eni isə 60 metr olacaq.

Aeroportun beynəlxalq standartlara uyğun olaraq layihələndirilən terminal binasının sahəsi 5000 kvadratmetrdir və saatda 200 sərnişinə xidmət edə biləcək.

Hava hərəkətini idarəetmə qüvvəsinin, transformator binalarının, nəzarət-buraxılış məntəqəsinin və digər yardımçı tikililərinin layihələndirilməsi işləri artıq başa çatdırılıb. Laçın Beynəlxalq Hava Limanında yaradılacaq şərait ICAO və IATA standartlarına uyğun uçuşların həyata keçirilməsinə imkan verəcək. Hava limanı Laçın şəhərinə 30, Şuşaya 70, Kəlbəcəyə 60 kilometrlik məsafədə yerləşir. Bu hava limanı strateji təyinatlıdır, gələcəkdə regionun turizm potensialının inkişafına da imkan verəcək.

İnşa edilən hava limanlarımız bütün növ təyyarələrə, o cümlədən ağır yük təyyarələrinə qəbul edə biləcək. Bu isə onların strateji əhəmiyyətini göstərən faktorlardır.

İqtisadçılar hesab edirlər ki, hava limanları Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun inkişafına müsbət təsirini göstərəcək, eyni zamanda bölgənin turizm potensialını nəzərə alaraq gələcəkdə onların əhəmiyyəti daha aydın görünəcək.

Hava limanları Böyük qayıdış programının sürətlənməsini təmin edir

Milli Məclisin deputatı, parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov deyir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə Füzuli və Zəngilan Beynəlxalq Hava limanlarının tikintisinin qısa zamanda başa çatdırılaraq istifadəyə verilməsi Azərbaycan hökuməti-

nin heç bir xarici maliyyə almadan, öz güclü iqtisadi qüdrəti və maliyyə ehtiyatları hesabına Qarabağda geniş quruculuq işləri aparmağa qadir olduğunu təsdiqləyir. Deputatın sözlərinə görə, ölkəmiz Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı neqliyyat kommunikasiyalarının, beynəlxalq tipli qovşaqların icra olunmasında heç bir maliyyə çətinliyi ilə üzləşməyib, əksinə, artan imkanları və gücü hesabına bu sahədə quruculuğun miqyasını daha da genişləndirir. Prezident İlham Əliyevin də vurğuladığı kimi, biz qarşıya qoyduğumuz bütün hədəfləri tam vaxtında yerinə yetiririk. Azad edilmiş ərazilərdə beynəlxalq hava limanlarının istifadəyə verilməsi həm də Böyük qayıdış programının sürətlənməsini təmin edir.

Aydın Hüseynov qeyd edir ki, hava limanlarının həm siyasi, həm də iqtisadi əhəmiyyəti var: "Füzuli Hava Limanı Qarabağın, Zəngilan Hava Limanı isə Zəngəzurun "hava qapısı"dır. Bu limanların siyasi əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə beynəlxalq hava limanı istifadəyə verməklə düşmənlərə torpaqlarımıza qayıtdığımız və məqsədimizin həmin ərazilərdə yüksək səviyyəli həyat şəraitinin yaradılmasını göstərir".

Deputat layihələrin iqtisadi əhəmiyyətini vacibliyini qeyd edərək deyir ki, azad edilmiş ərazilərin əlverişli coğrafi mövqeyi, ekoturizm imkanları, relyefi xarici turistlər üçün olduqca cəlbedicidir. Bu baxımdan Füzuli, Zəngilan və Laçın beynəlxalq hava limanları Qarabağın turizminə açılan qapı olacaq. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərinə gəlmək istəyən xarici turistlər Füzuli aeroportunda istifadə edə bilərlər, yəni Kəlbəcər dünyanın ən qiymətli ekoturizm və sağlamlıq istirahət

bölgəsi olacaq, oraya da yüz minlərlə insan axıyacaq.

Deputat deyir ki, "Qafqazın İsvetçrası" hesab edilən Kəlbəcər mineral suları dünyanın ən qiymətli mənbələrindəndir, "Karlovı Varı"nın geridə qoyacağı nadir sərətədir. Turistlər bu bölgəyə də hava limanlarından istifadə etməklə rahat və tez bir zamanda çatacaqlar. Azad edilmiş ərazilərin zəngin təbii sərvətləri olduğundan xarici investitorlar burada çalışmaq üçün hökumətə müraciət ediblər. Gələcəkdə ən müasir, "yaşıl enerji" layihələrinin icrasında öcnəbi iş adamlarının böyük rolu olacaq. Bu isə bölgəyə marağı artıracaq, xüsusilə də investorların iqtisadi cəlbediciliyi üçün əlverişli stimül yaradacaq. Bu baxımdan hava limanları beynəlxalq tranzit-logistika qovşağına çevrilərək beynəlxalq yükdaşıma üçün əsas qapısı olacaq.

A. Hüseynov bildirir ki, hava limanları regionun turizm potensialının inkişafında da xüsusi rol oynayacaq. Qarabağ turizm baxımından Cənubi Qafqazın cənəbi hesab edildiyindən ölkəmizə səyahət edənlər üçün əsas ünvana çevriləcək. Turistlər üçün ən zəruri şərtlərdən biri rahat və daha az vaxt təmin edən yol infrastrukturudur. Bu da yaradılır. Deputat əlavə edib ki, hava limanlarının istifadəyə verilməsi yeni iş yerlərinin yaradılması baxımından da əhəmiyyət kəsb edir. Füzuli və Zəngilan hava limanlarında xeyli işçi çalışır, bu onların ərazidə dayanıqlı iş yerlərinin təmin edilməsi deməkdir. Gələcəkdə bu ərazilərdə beynəlxalq uçuşların sayının artması, yükdaşıma sahəsində həyata keçirilməsi hava limanlarının loqistika mərkəzinə çevrilməsinə və nəticədə minlərlə insanın məşğulluğunun təmin edilməsinə gətirib çıxaracaq.

Bu hava limanları regionun ixrac imkanlarının genişləndirilməsi üçün vacibdir

Milli Məclisin deputatı, parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov qəzetimizə açıqlamasında deyib ki, hər üç hava limanı iqtisadi baxımdan səmərəli olacaq. Aeroportlar daxili və xarici turistlər üçün cəlbedici olmaqla yanaşı, turist səfərlərini də asanlaşdıracaq. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı Zəfər yoluna inteqrasiya olunduğundan turist səfərlərini daha asanlaşdıracaq. Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanı isə Zəngəzur dəhlizinə inteqrasiya olunaraq həm sərnişin, həm də beynəlxalq yükdaşıma baxımından əhəmiyyətli olacaq.

Zəngilan və Füzuli hava limanlarının iqtisadi göstəricilərinin eyni olduğunu deyən deputat əlavə edir ki, aeroportların uzunluğu 3 km, eni 60 metr olan uçuş enmə zolağı, 60 min kvadrat metrlik 8 hava gəmisinin dayanması üçün sahə, sərnişinlərə xidmət göstərəcək terminal, hava gəmiyənin idarə edilməsi üçün qüllə, transformator yarımstansiyası, qaxanxa, su anbarı və başqa köməkçi tikililərdən ibarətdir. Hava limanları ayrı-ayrılıqda saatda 200 sərnişinə xidmət edə biləcək gücündədir.

Vüqar Bayramov bildirir ki, Azərbaycan iki il ərzində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə iki beynəlxalq hava limanını istifadəyə verib. Bu, ölkəmizin gücünü, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun intensiv bərpa olduğunu, həmçinin bölgədə təhlükəsizlik tədbirlərinin daha da gücləndirildiyini göstərir. Regionda baş verən iqtisadi və geosiyasi dəyişikliklər işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə üç hava limanına niyə ehtiyac olduğunu bir daha təsdiq edir. Hər üç ha-

va limanı bütün növ təyyarələrə qəbul edə biləcək.

Onun sözlərinə görə, Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanı həm iqtisadi, həm də strateji baxımdan vacib obyektlərdən biridir. Çünki rayonda istehsal olunan məhsullar ölkəmizdə istifadə olunmaqla yanaşı, xarici ölkələrə birbaşa çıxarıla bilər. Bu hava limanının yaxın gələcəkdə istifadəyə verilməsi Zəngəzur dəhlizinə inteqrasiya olunacağını nəzərə alsaq, bundan sonra hava limanı "Şərqi Qərb", "Şimal-Cənub" neqliyyat dəhlizlərinin də elementinə çevriləcək. Bu da Zəngilan daxil olmaqla həmin ərazilərimiz vasitəsilə daşınan beynəlxalq yüklərin həcminin artmasına və Azərbaycanın daha çox gəlir əldə etməsinə imkan verəcək. Aeroport turizm potensialını nəzərə alaraq yerli və beynəlxalq uçuşlar baxımından da əhəmiyyətlidir.

Deputat vurğulayır ki, həm sərnişin, həm də yükdaşıma baxımından kifayət qədər əlverişli mövqedə yerləşən Füzuli Beynəlxalq Hava Limanından rayonda məskunlaşma həyata keçirildikdən sonra geniş istifadə ediləcək. Ümumilikdə hava limanları ərazilərdə istehsal olunan qısa məsafədəki bütün dünyaya bazarnı çıxarmaq və bütövlükdə regionun ixrac imkanlarının genişləndirilməsi üçün vacibdir. Eyni zamanda aeroportlar Laçın, Kəlbəcər və Şuşa şəhərlərinə çıxış imkanları baxımından da önəmlidir.

Sarsılmaz güc, böyük layihələr

Vətən müharibəsindən ötən iki ildə ərazilərimizdə infrastruktur layihələri sürətlə həyata keçirilir. Ən mühüm işlər isə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun avtomobil yollarının respublikanın neqliyyat şəbəkəsinə qoşulması istiqamətində görülür. Bununla yanaşı, regionun iqtisadi və turizm potensialının artırılması yönündə hava limanlarının istifadəyə verilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Ən önəmli isə Azərbaycanın öz gücü hesabına işğaldan azad edilmiş torpaqlarda heç bir xarici dəstək almadan böyük layihələri həyata keçirməsi və qısa müddətdə uğurla yekunlaşdırmasıdır. Görülən bütün bərpa, quruculuq işləri Böyük qayıdışın qısa zamanda həyata keçirilməsinə, illərlə öz dədə-baba, özəli torpaqlarından uzaq düşmüş vətəndaşların ocaqlarına qayıtılmasını təzələdir. Əhəmiyyətli xidmət edir.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

